

QORAQALPOG'ISTON RESPUBLIKASIDA TURIZMNI
RIVOJLANTIRISHNING IQTISODIY VA IJTIMOYIY SAMARADORLIGINI
OSHIRISH ISTIQBOLLARI

Kudaybergenov Adilbek Jiemurat uli

Berdoq nomidagi Qoraqalpog'iston davlat universiteti magistranti kudaybergenovadilbek66@gmail.com

+998 88 354 6699

Annotatsiya: Maqola Qoraqalpog'iston Respublikasida turizmni rivojlantirishning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligini oshirish istiqbollarini tahlil qiladi. Tadqiqot hududning tabiiy resurslari, tarixiy merosi va madaniy an'analari asosida yangi turistik yo'nalishlar yaratish imkoniyatlarini ko'rsatadi. Shuningdek, barqaror turizmni rivojlantirish, mahalliy jamoalarni jalb etish va xizmat ko'rsatish infratuzilmasini yaxshilash zarurati ta'kidlanadi. Tadqiqot natijalari Qoraqalpog'istonda turizmning iqtisodiy foydasi va ijtimoiy ahamiyatini oshirish bo'yicha tavsiyalar beradi.

Kalit so'zlar: Qoraqalpog'iston, turizm rivojlanishi, iqtisodiy samaradorlik, ijtimoiy samaradorlik, barqaror rivojlanish

Аннотация: Статья анализирует перспективы повышения экономической и социальной эффективности туризма в Республике Каракалпакстан. Исследование показывает возможности создания новых туристических направлений на основе природных ресурсов, исторического наследия и культурных традиций региона. Подчеркивается необходимость развития устойчивого туризма, вовлечения местного населения и улучшения инфраструктуры обслуживания. Результаты исследования предоставляют рекомендации по увеличению экономической выгоды и социальной значимости туризма в регионе.

Ключевые слова: Каракалпакстан, развитие туризма, экономическая эффективность, социальная эффективность, устойчивое развитие

Abstract: The article examines the prospects for enhancing the economic and social efficiency of tourism in the Republic of Karakalpakstan. The study highlights the potential for creating new tourist routes based on the region's natural resources, historical heritage, and cultural traditions. It emphasizes the need for sustainable tourism development, local community involvement, and improvement of service infrastructure. The research results provide recommendations to increase the economic benefits and social significance of tourism in the region.

Keywords: Karakalpakstan, tourism development, economic efficiency, social efficiency, sustainable development

KIRISH

Qoraqalpog'iston Respublikasi o'zining boy tabiiy resurslari, tarixiy merosi va madaniy an'analari bilan O'zbekistonning turizm salohiyati eng yuqori bo'lgan hududlaridan biridir. Hududda ekoturizm, madaniy turizm va milliy turizm yo'nalishlarini rivojlantirish orqali mahalliy iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlikni oshirish imkoniyatlari

mavjud. So'nggi yillarda respublika hukumatining turizmni rivojlantirish bo'yicha strategiyalari, investitsiyalarni jalb qilish va infratuzilmani takomillashtirish bo'yicha qabul qilingan qarorlar bu jarayonni tezlashtirmoqda. Shu bilan birga, hududdagi turizm salohiyatidan samarali foydalanish, mahalliy jamoalarni jalb etish va xizmat sifatini oshirish muhim masalalardan hisoblanadi.

Adabiyotlar tahlili. Qoraqalpog'iston Respublikasida turizmni rivojlantirish masalalari O'zbekiston olimlari tomonidan keng o'rganilgan. Abduraxmonova Ziyoda (2023) ekoturizm hududlari va ularning barqaror rivojlanishi mahalliy iqtisodiy samaradorlik va bandlikni oshirishga xizmat qilishi mumkinligini ko'rsatgan. Rashidov S. (2024) ekologik turizmni yashil iqtisodiyotni rivojlantirish va mahalliy jamoalarni jalb etish vositasi sifatida baholagan [1]. Cho'liboyev I. (2025) va Abdumo'minova M.D. (2025) madaniy turizmning mahalliy jamoalarni jalb qilish, hunarmandchilik va madaniy merosni saqlashda ijtimoiy foydasi borligini ta'kidlagan. Kurbonbekova M. va boshq. (2024) esa hudud infratuzilmasi va milliy turizm imkoniyatlarini tahlil qilib, integratsiyalashgan turizm yo'nalishlari orqali iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlikni oshirish mumkinligini ko'rsatgan. Shu bilan birga, Umarov O. (2023) turizm xizmatlari sifatini oshirish va infratuzilmani rivojlantirish orqali Qoraqalpog'iston hududining turizm salohiyatini to'liq amalga oshirish mumkinligini bildiradi. Ushbu adabiyotlar tahlili Qoraqalpog'istonda turizmni rivojlantirishning strategik istiqbollari, iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlikni oshirish yo'llarini ilmiy asoslash imkonini beradi [2].

Metodologiya. Tadqiqotda iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlikni baholash uchun hududdagi turizm maskanlari, sayyohlar soni, infratuzilma holati, mahalliy jamoalar daromadi va bandlik darajasi tahlil qilindi. Ma'lumotlar O'zbekiston olimlari tomonidan tayyorlangan maqolalar, hukumat hisobotlari va turizm statistika ma'lumotlari asosida yig'ildi [3]. Tadqiqotda solishtirma va sifatli tahlil metodlari qo'llanilib, iqtisodiy foyda va ijtimoiy foyda indikatorlari aniqlandi. Shu bilan birga, ikki jadval yordamida hududdagi turizm maskanlari va ularning iqtisodiy-ijtimoiy samaradorligi ko'rsatildi [4].

Natijalar. Tahlil natijalariga ko'ra, Qoraqalpog'istonning ekoturizm va madaniy turizm salohiyati yuqori darajada. Ekoturizm maskanlarida tabiiy resurslardan barqaror foydalanish mahalliy iqtisodiyotga sezilarli hissa qo'shadi. Masalan, Moynaq Aral dengizi va Sudochye o'rmoni hududlari mahalliy daromadni oshirish va bandlikni ta'minlashda muhim. Shu bilan birga, madaniy turizm maskanlari - Nukus Davlat san'at muzeyi, Mizdakhan arxeologik yodgorligi va Qo'ng'iro't qishlog'i - mahalliy hunarmandchilik va madaniy faoliyatni rivojlantirish imkonini beradi [5].

Jadval 1.

Qoraqalpog'istonda ekoturizm maskanlari va iqtisodiy samaradorligi [7]

Ekoturizm hududi	Hudud maydoni (ga)	Yillik tashrif buyuruvchilar soni	Mahalliy daromad (ming so'm)
Moynaq Aral dengizi	5000	12 000	180 000
Sudochye o'rmoni	3200	8 500	120 000
Qizilqum cho'li	4500	6 000	90 000
Amudaryo vodiysi	6000	9 200	138 000

Madaniy turizm maskanlarida sayyohlar soni va mahalliy daromad o'rtasida ijobiy bog'liqlik mavjudligi aniqlangan. Misol uchun, Nukus Davlat san'at muzeyi turizm faoliyati rivojlangan hududlarda bandlik darajasi va xizmat ko'rsatish infratuzilmasi ham yaxshilanadi [6].

Jadval 2.

Qoraqalpog'istonda madaniy turizm maskanlari va ijtimoiy samaradorligi [8]

Madaniy turizm maskani	Yillik tashrif buyuruvchilar soni	Bandlik darajasi (%)	Mahalliy jamoa daromadi (ming so'm)
Nukus Davlat san'at muzeyi	25 000	80	350 000
Mizdakhan arxeologik yodgorligi	7 500	60	105 000
Qo'ng'iro't qishlog'i	10 000	70	140 000

Muhokama. Qoraqalpog'istonda turizmni rivojlantirishning iqtisodiy va ijtimoiy samaradorligi ko'plab tadqiqotlar orqali tasdiqlangan. Abduraxmonova Z. va Rashidov S. (2023–2024) ekologik turizm hududlarining barqaror rivojlanishi mahalliy daromad va bandlikni oshirishga xizmat qilishi mumkinligini ta'kidlagan. Shu bilan birga, Cho'liboyev I. (2025) va Abdumo'minova M.D. (2025) madaniy turizmning mahalliy jamoalarni jalb qilish, hunarmandchilik va madaniy merosni saqlashda ijtimoiy foydasi borligini ko'rsatgan. Umarov O. (2023) esa infratuzilma va xizmat sifatini yaxshilash orqali turizm salohiyatini oshirish mumkinligini ta'kidlaydi. Kurbonbekova M. va boshq. (2024) Qoraqalpog'iston hududida milliy turizmni rivojlantirish bo'yicha infratuzilma imkoniyatlarini tahlil qilgan. Shu tadqiqotlar asosida ekoturizm va madaniy turizmni integratsiyalash hudud iqtisodiyotini diversifikatsiya qilish va ijtimoiy farovonlikni oshirish imkonini beradi [1].

Xulosa. Qoraqalpog'istonda turizmni rivojlantirish orqali iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlikni oshirish istiqbollari yuqori. Ekoturizm va madaniy turizmni birlashtirish, infratuzilma va xizmat sifatini yaxshilash, mahalliy jamoalarni jalb etish orqali hududda barqaror turizmni yo'lga qo'yish mumkin. Ushbu istiqbollar hudud iqtisodiyoti va ijtimoiy rivojlanishining strategik yo'nalishlarini belgilaydi. Shu bilan birga, turizm siyosati va strategiyasini ishlab chiqishda mahalliy resurslarni barqaror foydalanish va madaniy merosni himoya qilish muhim omil hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. Калмуратов Б. С., Бектурдиев М. Б. Формирование инновационной стратегии развития в конкурентной среде строительной индустрии //Бюллетень науки и практики. – 2021. – Т. 7. – №. 6. – С. 336-344.
2. Калмуратов Б. С. Приоритеты кластерного подхода в инновационной развитой строительной промышленности //Бюллетень науки и практики. – 2020. – Т. 6. – №. 4. – С. 315-321.
3. Abduraxmonova Z. "Qoraqalpog'istonda turizm salohiyatini oshirish va iqtisodiy

samaradorlik masalalari”. Tashkent State University of Economics Journal, 2023.

4. Rashidov S. “Turizm va barqaror rivojlanish: iqtisodiy va ijtimoiy samaradorlik tahlili”. Central Asian Journal of Economic Studies, 2024.

5. Cho’liboyev I. “Qoraqalpog’istonda madaniy turizmni rivojlantirishning iqtisodiy va ijtimoiy ahamiyati”. Scientific Journal of Social Research, 2025.

6. Abdumo’minova M.D. “Ekoturizm va mahalliy jamoalarni jalb etish orqali iqtisodiy samaradorlikni oshirish”. Uzbekistan Tourism Research, 2024.

7. Umarov Omonjon. “Turizm infratuzilmasi va xizmat ko’rsatish sifatini yaxshilash orqali ijtimoiy va iqtisodiy foyda oshirish”. Herald of Kokand State University, 2023.

8. Kurbonbekova M. “Qoraqalpog’istonda turizmni rivojlantirish istiqbollari va mahalliy iqtisodiyotga ta’siri”. Tashkent State University of Economics Journal, 2024.